

Реферат на тему: "Життєвий і творчий шлях Василя Стефаника"

Василь Стефаник

Реферат

Життєвий і творчий шлях Василя Стефаника

1. Біографічна довідка письменника

Василь Стефаник – талановитий український письменник-реаліст, може, неперевершений до цього майстер стислої соціально-психологічної новели. Його творчість припадає на кінець XIX та першу третину нашого століття.

В.Стефаник написав не так уже й багато – його художні твори вміщаються в одному томику. І все ж ім'я письменника стоїть поряд з іменами найвидатніших новелістів світу. Стефаникові новели вражають своєю виключною правдивістю, справжньою оригінальністю і художньою досконалістю. Вже спочатку, як тільки з'явилися перші реалістичні новели письменника, вони захопили і схвилювали читачів. Художник Іван Труш, наприклад, писав, що Стефаник "представити мужика", або ліпше сказати його душу, так пластично і так знаменито, як ніхто перед ним". Раділа Леся Українка, що молодий новеліст дуже швидко "став знаменитістю на своїй батьківщині". Іван Франко в 1901 р. відзначав, що з'явився, може чи не найбільший після Шевченка письменник, "яким уже нині можемо повеличатися перед світом", що "його новели – як найкращі народні пісні..."

Василь Семенович Стефаник народився у сім'ї заможного господаря 14 травня 1871 р. в селі Русові поблизу старовинного міста Снятина на Станіславщині. Навчався він у Русівській і Снятинській школах. У 1883 році поступив до польської класичної гімназії у м. Коломиї. Там подружив із Лесем Мартовичем, який став пізніше письменником-сатириком. Стефаник у гімназії багато читав. Особливо великий вплив зродили на нього твори Т.Шевченка, І.Франка і російського реаліста Г.Успенського. за участь у таємному гуртку та за агітаційно-освітню роботу серед селян Стефаника і групу його товаришів виключили з гімназії в 1890 р. Завершував він середню освіту в німецькій класичній гімназії в м. Дрогобичі. Тут особисто познайомився з Іваном Франком, зустрічався з ним, писав статті для прогресивних Франкових видань, виступав на зібраннях селян.

Закінчивши гімназію, восени 1892 р. Стефаник, за бажанням батька, вступає на медичний факультет Краківського університету. Але медицина не вабила його. Він багато часу приділяє літературі, проводить агітаційну й культурно-освітню роботу в селах, особливо часто там буває під час виборів до сейму та парламенту. За це його не раз заарештовували.

Спершу В.Стефаник писав невеличкі поезії в прозі, та не знайшов для них видавця. З осені 1897 р. в газетах почали з'являтися його реалістичні новели. Потім вийшли

збірки творів "Синя книжечка" (1899), "Камінний хрест" (1900) і "Дорога" (1901). Вивчення медицини письменник залишив у 1900 р. Восени 1903 р. у складі делегації він відвідав Київ. Тут зустрівся з відомими письменниками – Лесею Українкою, М.Коцюбинським, М.Старицьким та ін. Відвідав могилу Т.Шевченка в Каневі.

У 1904 р. одружившись на Ользі Гаморак, Стефаник деякий час відійшов від літератури, займався сільським господарством. З 1908 р. по 1918 р. він був депутатом парламенту і використовував можливості "мужицького посла" для захисту бідноти у старостві й на суді.

Під час першої світової війни австрійські військові власті заарештували Стефаника за зв'язки з російськими солдатами. Страждання трудящих, породжені війною, змусили письменника знову взятися за перо, і він пише ряд антивоєнних новел.

У 1928 р. уряд Радянської України призначив Стефаникові пенсію за його заслуги в розвитку літератури. Це була велика матеріальна й моральна підтримка.

Помер В.Стефаник 7 грудня 1936 р.

Коли селяни Русова об'єдналися в колгосп, його назвали ім'ям славного земляка. У хаті письменника за рішенням Уряду створений літературно-меморіальний музей. Згодом ім'я Стефаника було присвоєне Івано-Франківському педінституту. Пам'ятники видатному майстрові слова звелися в Русові, Снятині, Львові ... А головне – його твори прийшли в кожну хату.

У творчості Стефаника було два періоди: перший припадає на 1897-1901, а другий на 1916-1933 рр. Головна тема його новел – важке життя західноукраїнської сільської бідноти, її остаточне зубожіння і пролетаризація. Як писала Леся Українка, "Стефаник змальовує селян, які стоять на порозі до повної пролетаризації або вже переступили цей поріг; втім, перехідний найболючіший стан майже виключно цікавить молодого письменника".

У село все більше проникали капіталістичні відносини. Багатіли куркулі та лихварі, а сотні господарств руйнувалися. Вчорашні газди масово ставали наймитами. Це показав Стефаник у новелах "З міста йдучи", "Май", "Давнина", а особливо у "Синій книжечці". Останні твір автор назвав "малесенькою трагедією усіх хлопів на світі".

Прощанню емігрантів з рідним краєм він присвятив своє знамените оповідання "Камінний хрест", написане й опубліковане ще в 1899 р. Поштовхом до написання твору послужив виїзд до Канади русівського бідняка Стефана Дідуха.

Велика бідність і голод у селах породжували жахливі родинні трагедії. Удовець Гриць Летючий ("Новина") не мав змоги зігріти й нагодувати двох дітей.

У ряді творів "Ангел", "Осінь", "Діти", "Святий вечір", "Вістун", "Озимина", "Сама-саміська" та ін. розкрита гірка доля старих і нездатних уже до роботи людей у бідняцьких родин.

Зріст політичної свідомості бідноти знайшов відображення у новелі "Лист", що була присвячена "політичним арештованим мужикам на святий вечір". Автор звеличував тих, які сміливо "неправду корчували" й вірили у справедливість революційної справи.

У незакінченій новелі "Комісар староста і дідич" (1902) змальовано страйк

сільських пролетарів під час жнив.

Бунтівничим настроєм пройнятий твір "Межа".

Другий період творчості Стефаника, як ми згадували, розпочав з антивоєнних новел і перша з них - "Діточа пригода". Він показав жахи війни й загибель мирних людей, як це бачить маленький Василько, що ще з меншою сестричкою опинився поблизу фронту, біля вбитої мами. Хлопчик не усвідомлює усього трагізму, тієї ситуації, а в читача стигне кров від жаху.

Західноукраїнське село під гнітом шляхтецької Польщі показане у творах "Воєнні школи", "Morituri", "Дурні баби", "У нас все свято".

Дві ліричні сповіді Стефаника - "Мое слово" й "Дорога", новели "Давня мелодія" і "Вечірня година" написані за автобіографічними мотивами.

У 1903 році письменник уперше побував, як сам казав, "на Великій Україні", куди його запросила громадськість на відкриття пам'ятника І.Котляревському в Полтаві. Тут він особисто познайомився з М.Старицьким, М.Коцюбинським та іншими відомими письменниками, відвідав могилу Т.Шевченка в Каневі. З Канева написав Ользі Гаморак: "Осе ж і місце, звідки я поклонився всій Україні".

З 1908 по 1918 рік Стефаник був послом (депутатом) австрійського парламенту у Відні. Перебуваючи депутатом від селянської радикальної партії, зрозумів, що його діяльність в умовах цісарської само державної влади приносить дуже мало користі народів.

Першу світову війну Василь Стефаник зустрів у рідному селі. Однак постійне прискіпування ворожой німецькой воячини, підозри в симпатіях до російського війська примусили письменника перебратися до Відня. Воєнні дії глибоко вразили В.Стефаника, а саме тут, у Відні, після майже 15 р. перерви, у нього "знову народилося слово". Одна за одною з'являються новели "Дівоча пригода", "Марія", "Сини", "Вона-земля", "Пістунка", що мають антивоєнний характер. Вони малюють трагедію народу: над його селами й містами, полями й горами пройшла, як смерч, все знищуючи на своєму шляху, війна.

А після війни приходить нове лихо - окупація західноукраїнських земель напівфашистським - польським урядом на чолі з маршалом Пілсудським. Про те, як жили і на що сподівалися покутські селяни під окупаційною владою, розповідається в новелах "Дід Гриць", "Morituri" та "Воєнні шкоди".

Ось із цих творів, написаних під час першої світової війни та в повоєнний час, і склалася нова книжка новел Стефаника - "Земля", що вийшла 1926 року у місті Львові.

Коли розвалилася царська імперія, і на її руїнах постала Українська Народна Республіка Стефаник привітав її утворення як волевиявлення українського народу. 17 листопада 1917 року виступаючи на все людному вічі у Снятині, він з радістю говорив, що в Україні "в найбільшій величі встає новий світ. Звідти йде до нас світло для нашого розвою".

Разом із тим письменник протестував проти намагань польсько-шовіністичних кіл загарбати Галичину. "віримо всі: ніхто нас не може збороти, ні знищити...: ніяка

держава не може змусити народ, аби йшов до ворога на погибель..." - сказав Стефаник у своїй промові 14 грудня 1917 року.

У численних публічних виступах цього періоду він утверджував ідею державної незалежної України. Найвиразніше ця ідея втілена в його патріотично-політичній громадській акції-участі у святі Злуки українських земель.

У січні 1919 р. В.Стефаник очолив велику делегацію на знаменне свято - проголошення злуки всіх українських земель.

Василь Стефаник разом з багатьма діячами української культури болуче пережив трагедію нашого народу, який не зміг відстояти свою незалежність у той час. Йому стелилася дорога в Україну і утретє, 1927 року. Але Стефаник не приїхав. І не лише тому, що польські власті не дали закордонного паспорта. До нього дійшла інформація про наближення тієї тяжкої, жахливої дійсності, що йменується беззаконням, сталінськими репресіями, більшовицьким червоним терором. Отримуючи від українського радянського уряду за свою літературну працю персональну пенсію, В.Стефаник водночас не давав себе втягнути в сумнівну політичну полеміку, зрештою, відмовився від згаданої пенсії. Дальший розвиток трагічних подій в Радянській Україні репресії діячів української культури, серед них приятелів і знайомих Стефаника, старший голодомор 1933 року - все переконало письменника в тому, що більшовицько-сталінський тоталітарний режим ворожий народові, несе йому горе і страждання. Тому відомий вислів Стефаника 1927 року: "Стою на вуглі моєї хати і простягаю до Вас руки..." не можна переносити на всю тогочасну дійсність Радянської України. Ці слова стосувалися лише певної групи письменників і декларують, насамперед, духовну єдність В.Стефаника з чесними, відданими народові митцями у Великій Україні.

У 1926-1927 роках широко відзначалося 30-річчя літературної діяльності Стефаника. Ім'я письменника стає широко знаним у світі. Його твори перекладаються багатьма мовами.

Одного разу, розповідають, Василь Стефаник з цікавістю і подивом запитав письменника Гната Хоткевича, автора великих прозових творів:

— Я не розумію, як ви можете так багато і так легко писати?

Хоткевич відповів:

— Бачите, така вже несправедливість на цьому світі. Вам досить написати кілька сторінок, щоб сказати, що ви маєте талант, а мені треба - цілу книжку.

У цій іскорці гумору є глибока і влучна характеристика одного з найславніших майстрів української літератури Василя Семеновича Стефаника.

2. Огляд творчості В.Стефаника

(на прикладі новели "Камінний хрест")

Еміграція. Скільки їх, українців, живе за кордоном. Протягом 1890-1910 років тільки з Галичини виїхало за кордон 300 тисяч українців. Цієї теми торкалися у своїй творчості багато письменників. Та й розглядалося це питання по-різному. Бо ж і покидали свою батьківщину люди з різних причин.

У Стефаника в "Кмінному хресті" еміграція — один з виходів для селян з

нестерпного становища, пошуки кращої долі. Безземелля, занепад селянських господарств, загроза смерті — це штовхає селян до еміграції. Але й втрата батьківщини для багатьох була рівноцінною смертю. Так і з'явився камінний хрест на "могили" живих людей як символ трагедії у житті українців.

Новела "Камінний хрест" — єдиний твір Василя Стефаника присвячений темі еміграції. В основу твору покладено справжній факт. Односелець письменника, емігруючи до Канади, поставив на своєму полі камінний хрест. Він і понині стоїть на найвищому пагорбі в Русові.

Герой новели Іван Дідух емігрує, піддавшись вимогам дружини і синів: "Два роки нічого в хаті не говорилось, лише Канада та й Канада..."

Іван не тішив себе ніякими ілюзіями. Він переконаний, що Канада — це могила для нього і дружини.

Так, на горб "щонайвищий і щонайгірший над усе сільське поле", що його отримав Іван Дідух у спадщину від батьків, на нього витратив селянин молодечу силу, на ньому скалічився, постарів і став господарем. Не багатем, але свій шматок хліба був. А тепер, на старість літ, господарство, налагоджене такою каторжною працею і неймовірними зусиллями, Іван добровільно залишає. "Ця земля не гідна кількох народів здержити та й кількох бід витримати", — звучить розпач у словах селянина.

Для героя розставання з рідною землею — трагедія. Пройнятий страшною тугою, Дідух почував себе як камінь, викинутий хвилею на берег. Та й весь він наче закам'янів.

Картини прощання, сповіді, жалібний спів, божевільний танець — все це намагання автора показати читачеві народну долю, людське горе і водночас сподівання трудівника на краще майбутнє.

Василь Стефаник — великий знавець психології людини в її найкритичніші хвилини життя. Письменник часто подає свого героя в ситуації відчаю, розпуки, захмеління з горя, тобто в такому стані, коли наболіле виринає назовні. Камінний хрест зі своїм і жіночим іменами, поставлений Іваном Дідухом на глиняному горбі, став пам'ятником не лише його родині, а й всім тим трудівникам, які виїздили до "Гамерики" й Канади, котрі асоціювалися у Стефаника з могилою, став символом трагізму життя селянина-бідняка, емігранта.

Чуєш, брате мій,
Товаришу мій,
Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій.
Чути: кру! кру! кру!
В чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилонька Зітру
(Богдан Лепкий).